

ФЕНОМЕН СОЦІАЛЬНОГО СПОДІВАННЯ

Актуальність теми дослідження. В умовах збільшення швидкості плину соціального часу люди все більше зосереджуються на теперішньому, а відтак, осмислення прийдешності відходить на другий план серед інших проблем буденного життя. Поступова інволюція людського вміння сподіватись руйнує інтенцію соціального розвитку за рахунок знищення її рухомої складової та повертає людину часів постмодерну до тваринного стану. Соціальне сподівання як феномен є проєкцією спільного майбутнього, яка виступає інструментом переробки перспективи відносно суб'єктивного бачення кращого існування та відповіддю на інтродукцію прийдешнього – соціальне очікування. Порушення балансу «проєкція – інтродукція» за рахунок заперечення першої є шляхом до колективізму в мисленнєвій активності, який стрімко почав розвиватись у рамках інформаційного суспільства. Відповідно, одним із головних завдань сучасного науковця є пошук і відновлення в правах людини як автора майбутнього, який здатен створити власний сценарій бажаного буття та запропонувати його іншим. Не менш важливу роль в актуалізацію дослідження осмисленого перетворення соціальної перспективи внесли докорінні цивілізаційні трансформації сьогодення. Виходячи з вище зазначеного, суть проблемної ситуації, яка вирішується у даному дисертаційному дослідженні, полягає у протиріччі між системною трансформацією використання соціального сподівання в постмодерних типах суспільства і відсутністю належної концептуалізації, яка б сприяла цілісному та всебічному вивченню вказаного типу проєктування майбутнього як вагомого чинника у розбудові перспективних суспільних відносин. Вказане протиріччя актуалізує необхідність створення соціально-філософської концепції соціального сподівання. **Метою дослідження** є соціально-філософське осмислення феномену соціального сподівання як проєкції майбутнього, аналіз його формування та реалізації у суспільному житті. **Об'єктом дослідження** є сукупність мисленнєвих моделей, які відображають процес проєктування майбутнього на рівні безпосередньої взаємодії суб'єктів суспільних відносин. **Предметом дослідження** є детермінанти оптимізації розробки проєктів, що створюють суб'єкти соціальних сподівань для гармонізації суспільного життя. Досягнення поставленої мети передбачає реалізацію таких **завдань**: визначення складових оцінки сподівання, розмежування цінності іманентного та трансцендентного потенціалу людини, розкриття впливу соціальної власності на якість перспективи існування та встановлення процесуальних компонентів сподівання. Спробуємо зорієнтуватись у сподіванні в контексті аналізу його змістовності. М. Гайдеггер розкриває цінність предмета на прикладі осмислення вмісту кухля. Він пише: «Піднесене в повному кухлі – пиття для смертних. Воно задовольняє їх спрагу. Воно звеселяє їх час. Воно підтримує їх спілкування. Проте підношення в кухлі інколи відбувається задля жертвовного ритуалу. Якщо його зміст – ритуал, воно не задовольняє спрагу. Воно підіймає на висоту помпезності свята» [8, с. 320]. Суб'єктивна важливість сподівання базується на патернах як основоположних конструктах перспективи, осмислених в контексті наявного особистого та суспільного досвіду. П. Янг стверджує: «Патерн впорядковує масив інформації та дозволяє вам сприймати предмет в термінах тотожності; типу, структури, послідовності, організації, взаємовідносин, прагнень і т. п. Встановлення таких патернів звужує ваше розумове навантаження, а також забезпечує деяку стабільність в мінливому світі» [9, с. 31]. Ж.-П. Сартр пише: «Бажання є, як ми бачили, недостаєчо буття. Як таке, воно прямо вписано в буття, недостаєчо якого воно є» [7, с. 579]. Процес вписування відбувається у вигляді проєкту володіння бажаними атрибутами існування, які вкраплюються в обрану індивідуальну перспективу. Сподівання постає формою доповнення буття за рахунок екстраполяції людських можливостей на бажану картину майбутнього. Ж.-П. Сартр зазначає: «З самого початку три великі категорії конкретного людського існування виступають перед нами в їх початковому відношенні: діяти, мати, бути» [7, с. 579]. Людина визначає перспективність володіння знаннями, речами, відносинами за рахунок встановлення їх вагомості у власному житті. І. Кант розділяє емпіричне та розумове володіння, що поєднується вольовим актом перетворення «зовнішнє-море» [5, с. 170]. Аналізуючи вказані форми власності, можна виокремити три складові діяльності в сподіванні: потенціал розширення і збереження власності, вольовий акт привласнення та предмет володіння. Е. Гуссерль пише: «Все природне пізнання, донаукове та, тим більш, наукове, є трансцендентне об'єктивуюче пізнання; воно покладає об'єкти як існуючі, претендує на те, щоб визначити положення речей в пізнанні, які в ньому не є «істинному сенсі дані», йому не «іманентні» [3, с. 105]. Г. Ріккерт стверджує, що: «Будь-який суб'єкт, який бачить цінності в благах, ставить собі певну мету, при чому прагнення до неї буде тільки тоді здаватись йому осмисленим, якщо він або досягне своєї мети, або наблизиться до її здійснення. Говорячи інакше, воля його спрямована на завершення прагнення» [6, с. 369]. Г. Архангельський описує ставлення до найвищих успіхів: «Древні греки писали на могилах не дві дати, народження та смерті, як ми, а одну. Дату найвищого піку життя людини, день його найвищого досягнення. Для полководця це, можливо, день його великої битви; для поета – день першої постанови його трагедії. Для цієї події була спеціальна назва – «акме», в буквальному значенні «вершина» [1, с. 31]. Акме-сподівання є відображенням життєвої позиції людини, спрямованої на захоплення корисних ресурсів життя та репрезентацію в суспільному просторі. Концентрація вписування бажань в картину буття еквівалентна наявному потенціалу людини та його вичерпності. **Висновок.** Роль соціального сподівання полягає у тому, що громадянин може фіксувати та зберігати у ньому конструктивні моделі перспективної взаємодії в українському суспільстві, які потребують осмислення травматичного національного досвіду та трансформації його відбитків у менталітеті.

Список використаних джерел

1. Архангельський Г. А. Формула времени. Тайм-менеджмент на Outlook 2007–2010 / Глеб Архангельський. 5-е изд. М.: Манн, Иванов и Фербер, 2010. 232 с.
2. Гуссерль Э. Идея феноменологии: Пять лекций / Э. Гуссерль; [пер. с нем. Н. А. Артеменко; вступ. ст. и коммент. И. И. Мавринского]. СПб.: ИЦ «Гуманитарная Академия», 2008. 224 с.
3. Кант И. Сочинения в шести томах / И. Кант. М.: «Мысль», 1965. Т. 4. Ч. 2. 478 с. (Философское наследие Академии наук СССР, Ин.-т. философии).
4. Риккерт Г. Наука о природе и науки о культуре / Г. Риккерт; [пер. с нем., общ. ред. и предисл. А. Ф. Зотова; сост. А. П. Полякова, М. М. Беляева; подгот. текста и прим. Р. К. Медведевой]. М.: Республика, 1998. 413 с.
5. Сартр Ж.-П. Бытие и ничто: Опыт феноменологической онтологии / Ж.-П. Сартр; [пер. с фр. предисл., примеч. В. И. Колядко]. М.: Республика, 2000. 639 с. (Мыслители XX века).
6. Хайдеггер М. Время и бытие: Статьи и выступления / М. Хайдеггер; [пер. с нем.]. М.: Республика, 1993. 447 с.
7. Янг П. НЛП. Эффективные методики влияния / Питер Янг; [пер. с англ. С. Степанова]. М.: Эксмо, 2007. 384 с.